

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра глобальної економіки

**ЗАТВЕРДЖЕНО**

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

«19» червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА**

**НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ЕКОНОМІКА РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Спеціальність 207 «Водні біоресурси та аквакультура»

Освітня програма «Водні біоресурси та аквакультура»

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

Розробники: д.е.н., професор Наталія ВДОВЕНКО., асис. Марина ПАВЛЕНКО

Київ – 2025 р.

## Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна пропонує глибоке вивчення ключових аспектів економіки рибогосподарських підприємств, щоб підготувати фахівця для виробництва, товарної переробки, реалізації продукції рибопродуктового підкомплексу.

| Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь                     |                                      |          |
|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|----------|
| Освітній ступінь                                                                    | Бакалавр                             |          |
| Спеціальність                                                                       | 207 Водні біоресурси та аквакультура |          |
| Освітня програма                                                                    | Водні біоресурси та аквакультура     |          |
| Характеристика навчальної дисципліни                                                |                                      |          |
| Вид                                                                                 | Обов'язкова                          |          |
| Загальна кількість годин                                                            | 120                                  |          |
| Кількість кредитів ECTS                                                             | 4                                    |          |
| Кількість змістових модулів                                                         | 2                                    |          |
| Курсовий проект (робота) (за наявність)                                             | -                                    |          |
| Форма контролю                                                                      | екзамен                              |          |
| Показники навчальної дисципліни<br>для денної та заочної форм здобуття вищої освіти |                                      |          |
|                                                                                     | Форма здобуття вищої освіти          |          |
|                                                                                     | денна                                | заочна   |
| Курс (рік підготовки)                                                               | 4                                    | 4        |
| Семестр                                                                             | 8                                    | 4        |
| Лекційні заняття                                                                    | 30 год.                              | 2 год.   |
| Практичні, семінарські заняття                                                      | 30 год.                              |          |
| Лабораторні заняття                                                                 | -                                    |          |
| Самостійна робота                                                                   | 60 год.                              | 150 год. |
| Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти          | 60 год.                              |          |

## **1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни**

Мета навчальної дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств» – розширити знання студентів щодо дії ринкового механізму в аграрній сфері економіки, навчити їх творчо підходити до розв’язання різноманітних завдань (насамперед на рівні рибних підприємств), прищепити вміння оволодівати новими спеціальними знаннями, сприяти формуванню економічного мислення, адаптованого до вимог ринкової економіки.

### ***Набуття компетентностей:***

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі водних біоресурсів та аквакультури або у процесі навчання, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, і передбачає застосування теорій і методів біології та прикладних наук.

загальні компетентності (ЗК): ЗК5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; ЗК9. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК10. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК13. Вміння працювати як індивідуально, так і в команді; ЗК14. Відповідальність за якість виконуваної роботи.

спеціальні (фахові) компетентності (СК): СК9. Здатність сприймати нові знання в галузі водних біоресурсів та аквакультури та інтегрувати їх з наявними; СК12. Здатність здійснювати технологічні процеси, забезпечення матеріально-технічними, трудовими, інформаційними і фінансовими ресурсами; СК13. Здатність аналізувати господарську діяльність, проводити облік матеріальних цінностей, основних засобів, реалізацію продукції аквакультури; СК14. Здатність складати кошториси та оцінювати економічну ефективність проектів, управляти рибогосподарськими колективами, планувати виробництво та реалізацію продукції аквакультури.

### ***Програмні результати навчання (ПРН):***

ПРН-13. Знати та розуміти елементи рибництва (гідроекології, гідротехніки з основами проектування рибницьких підприємств, генетики, розведення та селекції, годівлі риб, іхтіопатології, економіки рибницьких підприємств).

ПРН-19. Вміти працювати самостійно, або в групі, отримувати результат у рамках обмеженого часу з наголосом на професійну сумлінність та унеможливлення плагіату.

## 2. Програма та структура навчальної дисципліни

| Назви змістових<br>модулів і тем                                                                 | Кількість годин |              |     |     |    |     |              |              |    |     |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|-----|-----|----|-----|--------------|--------------|----|-----|-----|
|                                                                                                  | денна форма     |              |     |     |    |     | заочна форма |              |    |     |     |
|                                                                                                  | усього          | у тому числі |     |     |    | с/р | усього       | у тому числі |    |     |     |
|                                                                                                  |                 | л            | лаб | інд | п  |     |              | л            | п  | інд | с/р |
| 1                                                                                                | 2               | 3            | 4   | 5   |    |     | 6            | 7            | 8  | 9   |     |
| <b>Модуль 1. Теоретико-методологічні засади економіки рибогосподарських підприємств</b>          |                 |              |     |     |    |     |              |              |    |     |     |
| Тема 1. Предмет, методи і задачі навчальної дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств» | 10              | 4            |     |     | 4  | 30  | 10           | 4            | 4  | 2   | 2   |
| Тема 2. Сировинні ресурси рибогосподарського виробництва                                         | 7               | 2            | -   | -   | 2  |     | 7            | 2            | 2  | 3   | 3   |
| Тема 3. Трудові ресурси, праця та її оплата                                                      | 11              | 4            | -   | -   | 4  |     | 11           | 4            | 4  | 3   | 3   |
| Тема 4. Матеріальні ресурси рибогосподарських підприємств                                        | 6               | 2            | -   | -   | 2  |     | 6            | 2            | 2  | 2   | 2   |
| Тема 5. Основні, оборотні засоби і фонди обігу в рибному господарстві                            | 18              | 4            | -   | -   | 4  |     | 18           | 4            | 4  | 10  | 10  |
| Разом за модулем 1                                                                               | 52              | 16           | -   | -   | 16 | 30  | 52           | 16           | 16 | 30  | 30  |
| <b>Модуль 2. Ефективність рибогосподарського виробництва</b>                                     |                 |              |     |     |    |     |              |              |    |     |     |
| Тема 6. Витрати виробництва і собівартість продукції                                             | 13              | 4            | -   | -   | 4  | 30  | 13           | 4            | 4  | 5   | 5   |
| Тема 7. Кінцеві результати діяльності рибогосподарських підприємств                              | 13              | 4            | -   | -   | 4  |     | 13           | 4            | 4  | 5   | 5   |
| Тема 8. Ефективність діяльності рибогосподарських підприємств                                    | 28              | 4            | -   | -   | 4  |     | 28           | 4            | 4  | 20  | 20  |
| Тема 9. Ціноутворення і ціна на продукцію рибного господарства                                   | 14              | 2            | -   | -   | 2  |     | 14           | 2            | 2  | 10  | 10  |
| Разом за модулем 2                                                                               | 68              | 14           | -   | -   | 14 | 30  | 68           | 14           | 14 | 30  | 30  |
| Усього годин                                                                                     | 120             | 30           | -   | -   | 30 | 60  | 120          | 30           | 30 | 60  | 60  |

## 3. Теми лекцій

| № з/п | Назва теми                                                                               | Кількість годин |
|-------|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | Предмет, методи і задачі навчальної дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств» | 4               |
| 2     | Сировинні ресурси рибогосподарського виробництва                                         | 2               |
| 3     | Трудові ресурси, праця та її оплата                                                      | 4               |
| 4     | Матеріальні ресурси рибогосподарських підприємств                                        | 2               |
| 5     | Основні, оборотні засоби і фонди обігу в рибному господарстві                            | 4               |
| 6     | Витрати виробництва і собівартість продукції                                             | 4               |
| 7     | Кінцеві результати діяльності рибогосподарських підприємств                              | 4               |
| 8     | Ефективність діяльності рибогосподарських підприємств                                    | 4               |
| 9     | Ціноутворення і ціна на продукцію рибного господарства                                   | 2               |

#### 4. Теми практичних занять

| № з/п | Назва і зміст теми занять                                                                                                                    | Кількість годин |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | 2                                                                                                                                            | 3               |
| 1,2   | Предмет, метод і завдання навчальної дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств». Сировинні ресурси рибогосподарського виробництва. | 6               |
| 3,4   | Трудові ресурси, праця та її оплата.<br>Матеріальні ресурси рибогосподарських підприємств.                                                   | 6               |
| 5     | Основні, оборотні засоби і фонди обігу в рибному господарстві.<br>Капітальні вкладення.                                                      | 4               |
| 6     | Витрати виробництва і собівартість продукції.                                                                                                | 4               |
| 7     | Кінцеві результати діяльності рибогосподарських підприємств.                                                                                 | 4               |
| 8     | Ефективність діяльності рибогосподарських підприємств.                                                                                       | 4               |
| 9     | Ціноутворення і ціна на продукцію рибного господарства.                                                                                      | 2               |

#### 5. Теми самостійної роботи

| № з/п | Назва і зміст теми занять                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Кількість годин |
|-------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | 2                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | 3               |
| 1,2   | Структура і водний фонд рибогосподарської галузі України. Визначити структуру водного господарства. Розрахувати водозабезпеченість господарства. Визначити показники економічної ефективності використання водно-ресурсного потенціалу.                                                                             | 5               |
| 3,4   | Обчислити показники наявності використання трудових ресурсів господарства. Обчислити показники продуктивності праці.<br>Обчислити показники економічної ефективності використання автопарку та машинно-тракторного парку.                                                                                           | 5               |
| 5     | Розрахувати структуру основних виробничих фондів. Визначити показники забезпеченості господарства ОВФ та ефективності їх використання. Розрахувати структуру оборотних засобів підприємства. Визначити співвідношення основних і оборотних фондів господарства. Визначити економічну ефективність оборотних фондів. | 10              |
| 6     | Визначити структуру елементів та статей затрат рослинництва і тваринництва. Визначити собівартість одиниці основних видів продукції тваринництва.                                                                                                                                                                   | 5               |
| 7     | Перелічить складові балансового прибутку підприємства. Основні шляхи збільшення прибутку на рибогосподарських підприємств. Розрахувати прибуток від реалізації продукції. Розрахувати показник рентабельності підприємства. Шляхи підвищення рентабельності на рибогосподарських підприємствах.                     | 5               |
| 8     | Порівняти в динаміці за 3 роки показники економічної ефективності виробництва основних видів продукції підприємств. Шляхи підвищення економічної ефективності рибогосподарського підприємства.                                                                                                                      | 20              |
| 9     | Визначити механізм ринкового ціноутворення. Визначити етапи формування ціни.                                                                                                                                                                                                                                        | 10              |

**6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:**

- усне або письмове опитування;
- розрахункові роботи;
- тестування;
- захист практичних робіт.

**7. Методи навчання:**

- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

**8. Оцінювання результатів навчання.**

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

**8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності**

| Вид навчальної діяльності                                                                          | Результати навчання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Оцінювання |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Модуль 1. Теоретико-методологічні засади економіки рибогосподарських підприємств</b>            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |            |
| П.р. 1. Предмет, метод і завдання навчальної дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств». | ПРН-13. У тому числі знати теоретико-методологічні засади в економіці виробництва рибогосподарської продукції; основні методи дослідження економіки рибогосподарських підприємств. Вміти концептуально аналізувати використання сировинних, матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, пошук шляхів і резервів збільшення виробництва рибогосподарської продукції та вирішення продовольчої проблеми країни.                                                                                                                          | <b>12</b>  |
| П.р. 2. Сировинні ресурси рибогосподарського виробництва.                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>14</b>  |
| П.р. 3. Трудові ресурси, праця та її оплата.                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>14</b>  |
| П.р. 4. Матеріальні ресурси рибогосподарських підприємств.                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>10</b>  |
| П.р. 5. Основні, оборотні засоби і фонди обігу в рибному господарстві. Капітальні вкладення.       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>10</b>  |
| Самостійна робота до модуля 1.                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>10</b>  |
| Модульна контрольна робота 1.                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>30</b>  |
| <b>Всього за модулем 1</b>                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>100</b> |
| <b>Модуль 2. Ефективність рибогосподарського виробництва</b>                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |            |
| П.р. 6. Витрати виробництва і собівартість продукції.                                              | ПРН-19. У тому числі знати економічні закономірності процесів виробництва рибогосподарських підприємств, переробки і реалізації рибогосподарської продукції. Вміти визначати і оцінювати ринкову позицію рибогосподарського підприємства, собівартість рибогосподарської продукції, попит і пропозицію на рибогосподарську продукцію, проблеми цінової конкурентоспроможності рибогосподарської продукції, знаходити напрями підвищення якості продукції і визначення рівня впливу її на прибутковість рибогосподарського підприємства. | <b>14</b>  |
| П.р. 7. Кінцеві результати діяльності рибогосподарських підприємств.                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>14</b>  |
| П.р. 8. Ефективність діяльності рибогосподарських підприємств.                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>12</b>  |
| П.р. 9. Ціноутворення і ціна на продукцію рибного господарства.                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>12</b>  |
| Самостійна робота до модуля 2.                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>18</b>  |

|                               |                                                                         |            |
|-------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|------------|
| Модульна контрольна робота 2. |                                                                         | <b>30</b>  |
| <b>Всього за модулем 2</b>    |                                                                         | <b>100</b> |
| <b>Навчальна робота</b>       | <b><math>(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70</math></b>                       |            |
| <b>Екзамен/залік</b>          |                                                                         | <b>30</b>  |
| <b>Всього за курс</b>         | <b><math>(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100</math></b> |            |

## 8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

| Рейтинг здобувача вищої освіти | Оцінка національна та результати складання |
|--------------------------------|--------------------------------------------|
|                                | екзаменів                                  |
| 90-100                         | відмінно                                   |
| 74-89                          | добре                                      |
| 60-73                          | задовільно                                 |
| 0-59                           | незадовільно                               |

## 8.3. Політика оцінювання

|                                                  |                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Політика щодо дедлайнів та перескладання:</b> | Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). |
| <b>Політика щодо академічної доброчесності:</b>  | Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).                                                                                               |
| <b>Політика щодо відвідування:</b>               | Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)     |

## 9. Навчально-методичне забезпечення

Електронний навчальний курс «Економіка рибогосподарських підприємств»:  
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1068>

Конспект лекцій та їх презентації (в електронному вигляді)

Вдовенко Н. М. Економіка рибогосподарських підприємств: [підручник]. К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. 212 с.

Вдовенко Н. М., Павленко М. М. Методичні вказівки для виконання практичних завдань з дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств» для підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура». К.: НУБіП України. 2023. 84 с.

## 10. Рекомендовані джерела інформації

1. Вдовенко Н. М., Кукса І. М., Дяченко Т. О., Сірик М. В. Управління інноваційною діяльністю в умовах глобалізації міжнародної економіки та змін в безпекології і поведінці споживачів. Формування ринкових відносин в Україні. 2022. № 2 (249). С. 120–127.

2. Popova O., Koval V., Vdovenko N., Sedikova I., Nesenenko P., Mikhno I. Environmental footprinting of agri-food products traded in the European market. Frontiers in Environmental Science. Vol. 10. 2022.

3. Pichura V., Potravka L., Skok S., Vdovenko N. Causal Regularities of Effect of Urban Systems on Condition of Hydro Ecosystem of Dnieper River. Indian Journal of Ecology. 2020. Vol. 47. Issue 2. P. 273–280. Режим доступу: <http://indianecologicalsociety.com/society/journal/>

4. Koval V., Olczak P., Vdovenko N., Boiko O., Matuszewska D., Mikhno I. Ecosystem of Environmentally Sustainable Municipal Infrastructure in Ukraine.

Sustainability 2021. № 13 <https://doi.org/10.3390/su131810223>

5. Економіка і бізнес: підручник за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми. Університетська книга, 2021. С. 316.

6. Вдовенко Н. М. Економіка рибогосподарських підприємств: підручник. Видавничий дім «Кондор». 2017. С. 212.

7. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: підручник. Київ. Центр навчальної літератури. 2019. С. 488.

8. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В. Економіка підприємства: підручник. Київ. Центр навчальної літератури. 2020. С. 304.

9. Соломіна Г. В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро. 2020. С. 142.

10. Економіка підприємства: навчальний посібник. О. І. Лисак, Л. О. Андрєєва, Л. О. Болтянська. Мелітополь: Люкс, 2020. С. 272.

11. Лисак О. І., Андрєєва Л. О., Завадських Г. М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь. Люкс, 2020. С. 193.

12. Економіка підприємства: підручник. під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л. Л. та проф. Кривов'язюка І. В. Київ. Видавничий дім «Кондор», 2020. С. 700.

13. Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т. Підручник «Ціноутворення в умовах ринку». Центр навчальної літератури, 2019. С. 400.

14. Окландер М. А., Чукурна О. П. Підручник «Маркетингова цінова політика». Київ: Центр учбової літератури. 2020. С. 284.

15. Економіка підприємства: навч. посіб. [Л. С. Шевченко, О. С. Марченко, О. А. Гриценко та ін.]; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків. Право, 2021. С. 212.

16. Mayovets Y., Vdovenko N., Shevchuk H., Zos-Kior M., Hnatenko I. Simulation modeling of the financial risk of bankruptcy of agricultural enterprises in the context of COVID-19. Journal of Hygienic Engineering and Design. 2021. 36. P. 192–198. Режим доступу: <https://pesquisa.bvsalud.org/global-literature-on-novel-coronavirus-2019-ncov/resource/pt/covidwho-1573338>

17. Karpenko L., Zalizko V., Vdovenko N., Starynets O., Mienailova H. Entrepreneurship as a basis for promotion of the strategy of development of polish industrial enterprises. Journal of Entrepreneurship Education. 2019. Vol. 22. Issue 3. Режим доступу: <https://www.abacademies.org/abstract/entrepreneurship-as-a-basis-for-promotion-of-the-strategy-of-development-of-polish-industrial-enterprises-8311.html>

18. Abramova A., Filyppova S., Vdovenko N., Kotelevets D., Lozychenko O., Malin O. Regulatory policy transformation in conditions of non-stationary economy in Eastern European countries: practical approach. International Journal of Computer Science and Network Security. 2021. Vol. 21. № 10. P. 39.

### **Інформаційні ресурси**

1. Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://darg.gov.ua/>

2. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/>

3. World Bank Group [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>